

บทคัดย่อ

การพัฒนาทางสถาปัตยกรรมในกรุงเทพมหานครส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลจากต่างประเทศทั้ง ตะวันตกและตะวันออกซึ่งมีผู้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นจำนวนมาก แต่พบว่า การศึกษาพัฒนาการทาง สถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้องกับชาติตะวันออกโดยเฉพาะชาวจีนมีน้อยมาก ทั้ง ๆ ที่ชาวจีนมีบทบาทในการ พัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก การศึกษาชิ้นนี้จึงมุ่งศึกษาพัฒนาการทางสถาปัตยกรรมในกรุงเทพฯ ที่ได้รับอิทธิพลมาจากชาวจีน ในเบื้องต้นใช้วิธีการศึกษาวิเคราะห์นโยบายในพระราชดำริของ พระมหากษัตริย์ตามลำดับเหตุการณ์การครองราชย์ ที่มีต่อการปกครองชาวจีน แล้วทำการเก็บ ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารกลุ่มชาวจีน 5 กลุ่มภาษา ได้แก่ จีนฮกเกี้ยน แต่จิ๋ว ไหหล้า กวางตุ้ง และฮากกาหรือจีนแคะ และเก็บข้อมูลภาคสนามในงานสถาปัตยกรรม 4 ประเภท ที่ชาว จีนสร้างขึ้น ได้แก่ ศาลเจ้า โรงเรียน สมาคม และโรงพยาบาล

จากการศึกษา พบว่า พัฒนาการทางสถาปัตยกรรมของชาวจีนในกรุงเทพมหานคร สามารถแบ่งได้ 4 ยุค ได้แก่ ยุคการวางรากฐานทางวัฒนธรรมจีน (พ.ศ. 2325 – 2457) เป็นยุคที่ ชาวจีนสร้างสรรค์ตามความคุ้นชินที่ได้พบเห็นมาเมื่อครั้งอยู่ในประเทศจีน ยุคที่ 2 ยุคการปรับตัวสู่ ความสมัยใหม่แบบตะวันตก (พ.ศ. 2457 – 2488) มีการผสมผสานรูปแบบศิลปะตะวันตกบ้าง แต่ ยังคงการสื่อความหมายมงคลตามความเชื่อของชาวจีน ยุคที่ 3 เป็นยุคแห่งการควบคุมชาวจีน (พ.ศ. 2488 - 2518) รูปแบบสถาปัตยกรรมของชาวจีนจึงเปลี่ยนแปลงไปตามรูปแบบสถาปัตยกรรมทั่วไปที่ มีในสังคมไทย และยุคที่ 4 ยุคเสรีภาพทางชาติพันธุ์ (พ.ศ. 2518 – ปัจจุบัน) เป็นยุคที่มีเสรีภาพใน การออกแบบ สถาปัตยกรรมของชาวจีนจึงสื่อถึงเอกลักษณ์ร่วมสมัยเพื่อสนองความต้องการพื้นฐาน จึงเห็นได้ว่า ชาวจีนในกรุงเทพมหานครยังคงยึดถือในเรื่องคติความเชื่อและวัฒนธรรมจีนไว้ทุกยุค ทุกสมัย แต่มีวิธีการสร้างสรรค์ลงในสถาปัตยกรรมที่แตกต่างกันตลอดช่วงเวลาดังกล่าว ตั้งแต่การ เน้นการแสดงออกทางกายภาพถึงเอกลักษณ์จีนอย่างชัดเจนในยุคแรก ต่อมาจึงผสมผสานศิลปกรรม ของตนเข้ากับสถาปัตยกรรมที่อยู่ในกระแสขณะนั้น ไปจนถึงการเลือกองค์ประกอบสถาปัตยกรรม เพียงบางส่วนในอดีตกลับมาใช้ในปัจจุบันเท่านั้น ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงพัฒนาการการรวมกลุ่ม ของชาติพันธุ์จีนในประเทศไทย